

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 697 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmurotovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуювна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуювна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	

Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbayeva Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	

Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sheralievich	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Талъатова Диёра Боходир кизи	

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	
Управление качеством в технологических стартапах: Баланс между скоростью и надежностью	527
Хамидуллина Гульнора Рафкатовна, Раджабов Темур Рустамович, Носиров Илхом Аббосович	
Namangan viloyatida iqtisodiy integratsiyani jarayonida eksport va import operatsiyalarining tahlili	535
Adashev Azimjon O'rinboyevich	
Korxonalarda kadrlar tayyorlash ijrosidagi mavjud muammolar va kadrlar siyosatining takomillashtirib borish xususiyatlari	541
Mamatqulov Rustam Muxammadkarimovich	
Yashirin iqtisodiyot tushunchasi, turlari va shakllanish omillari hamda uning iqtisodiyotga ta'siri.....	546
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
The purpose of assessing a person's entrepreneurial capacity is to classify their quality characteristics	562
Mansur Matkarimov, Qaxramon Madraximov, Sherjon Sherjonov, Jahongirbek Nurjonov	
Challenges in enhancing the efficient use of economic resources in agriculture within an innovative economy framework.....	568
Nodira Abdullayevna Eshquvattova	
Оценка эффективности существующих методов стратегического управления проектами	573
Мансурова Севара Мансуровна	
Создаются благоприятные условия для индивидуальных предпринимателей и самозанятых лиц	577
Батыров Фархад Бакитович	
Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish yo'llari.....	593
Haqberdiyev Bekzod O'ktamovich	
Toshkent viloyatida metal bozorining rivojlanishi va unda kichik biznesning o'rni	600
Musayeva Shoirazimovna	
Mechanisms for ensuring employment in the services sector through the development of small business and private entrepreneurship.....	606
Turabekov Sokhibjon Sherboy ugli, Abdukhalikov Ulugbek Abdukhalikovich	
Tijorat banklarini raqamlatirish sharoitida inson resurslarini boshqarishning innovatsion yondashuvlari (BRB misolida)	611
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
The importance and current state of accounting and auditing of liabilities in enterprises	616
Khaliqnazarova Gulnaz Jalgasbay qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasining ekonometrik tahlili.....	622
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Moliyaviy bozor ishtirokchilari faoliyatini samarali boshqarishda innovatsion moliyaviy vosita va metodlarning qo'llanilishi.....	627
Hotamqulova Madina Sanjar qizi	
Oliy ta'limga investitsiya kiritishning asosiy shakl va mexanizmlari	631
Almardanov Ulug'bek Qudrat o'g'li	
"Yashil" iqtisodiyotning metodologik asoslari.....	635
Babakulov Bahromqul Mamatkulovich, Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, Boymurodov Jonon Komiljonovich	
O'zbekiston sharoitida davlat xaridlarini yanada rivojlantirish istiqbollari	641
Turganbaev Nursulton Bayram uli	

Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan xizmatlar raqamli transformatsiyaning joriy holati tahlili	645
Qurbonov Alisher Samadovich	
Инновационные формы сотрудничества образования и индустрии для формирования компетенций в сфере устойчивого туризма: Опыт и перспективы Узбекистана.....	653
Бухарова Нигора Газиевна	
Muzey sohasida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar nazariyasi va ularni madaniy meros va muzeyshunoslik sohasiga tatbiq etish	657
Asadova Nigora Mehridin qizi	
Internet banking adoption in Uzbekistan	661
Karimov Erkin Yusubovich	
Elektron tijorat O'zbekiston va Xitoy raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish drayveri sifatida	665
Samedinov Timur Selyametovich	
Yuridik shaxslar birlashuvi orqali amalga oshiriladigan xufyona soliqdan qochish sxemalarini moliyaviy instrumentlar bilan bartaraf etish yo'llari	671
To'rayev Dilshod Xasanovich	
O'zbekiston shahar ekoturizmida raqamli egizak texnologiyalarining iqtisodiy potentsiali	683
Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li	
Yengil sanoatni rivojlanishtirishning mintaqaviy xususiyatlari	687
Fuzaylov Sarvar Abdusamatovich	
Tijorat banklarining depozit siyosatiga ta'sir qiluvchi omillar	693
Komilova Mukammal Shavkatovna	

TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT SIYOSATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR

Komilova Mukammal Shavkatovna

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası katta o'qituvchisi

ORCID: [0009-0003-8637-4686](https://orcid.org/0009-0003-8637-4686)

E-mail: mukammalkomilova1977@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada tijorat banklarining depozit siyosatini shakllantirish va amalga oshirish jarayoniga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar tizimli tahlil qilingan. Xususan, makroiqtisodiy muhit, moliyaviy regulatsiya, texnologik rivojlanish va mijozlar ishonchi kabi omillarning ahamiyati ochib berilgan. Depozit siyosatining bank moliyaviy barqarorligi va resurs bazasi shakllanishidagi roli yoritilgan. Statistik ma'lumotlar asosida omillar tahlili chuqurlashtirilgan hamda amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: depozit siyosati, tijorat banki, foiz stavkasi, inflyatsiya, moliyaviy barqarorlik, mijozlar ishonchi, regulativ muhit, raqobat.

Abstract: This article provides a systematic analysis of the main factors influencing the formation and implementation of deposit policy in commercial banks. In particular, the importance of macroeconomic conditions, financial regulation, technological development, and customer trust is explored. The role of deposit policy in ensuring financial stability and the formation of a resource base in banks is highlighted. The analysis is supported by statistical data and practical recommendations are developed.

Key words: deposit policy, commercial bank, interest rate, inflation, financial stability, customer trust, regulatory environment, competition.

Аннотация: В данной статье системно проанализированы основные факторы, влияющие на формирование и реализацию депозитной политики коммерческих банков. В частности, раскрыто значение макроэкономической среды, финансового регулирования, технологического развития и доверия клиентов. Освещена роль депозитной политики в обеспечении финансовой устойчивости и формировании ресурсной базы банков. Анализ подкреплён статистическими данными и представлены практические рекомендации.

Ключевые слова: депозитная политика, коммерческий банк, процентная ставка, инфляция, финансовая устойчивость, доверие клиентов, регулятивная среда, конкуренция.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklari iqtisodiy muomalalarda moliyaviy vositachi sifatida alohida o'rin tutadi. Ularning asosiy funksiyalaridan biri — aholi va xo'jalik subyektlarining bo'sh pul mablag'larini jalb etish va ularni iqtisodiyotga yo'naltirishdir. Ushbu jarayonda depozit siyosati bank resurs bazasini shakllantirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim strategik vosita hisoblanadi.

Tijorat banklarining samarali faoliyati va ularning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun yetarli miqdordagi passiv mablag'lar, xususan, depozit resurslarining mavjudligi muhim omil hisoblanadi.

Resurs bazasini shakllantirish jarayonida tijorat banklari moliyaviy resurslarning hajmi va tuzilmasini belgilovchi bir qator omillarga e'tibor qaratadi, chunki ushbu omillar bank faoliyatining yakuniy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Samarali depozit siyosatini ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etishda, eng avvalo, aholi va yuridik shaxslarning investitsion motivatsiyalariga ta'sir etuvchi omillarni kompleks tarzda hisobga olish zarur.

O'zbekiston bank tizimining jadal rivojlanib borayotganiga qaramasdan, mamlakat tobora ko'proq bank sektorini mustahkamlashga va aholini hamda xo'jalik yurituvchi subyektlarni bank depozitlariga jalb etish hajmini oshirishga intilmoqda. Moliyaviy resurslarning salmoqli qismini jalb etish esa, o'z navbatida, bank tomonidan puxta ishlab chiqilgan va strategik asosga ega bo'lgan siyosat yuritilishini talab etadi.

Depozit siyosati ko'plab tashqi va ichki omillarning kesishgan nuqtasida shakllanadi. Shunday ekan, bu siyosatni samarali yuritish uchun omillarni chuqur o'rganish muhimdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

T.Hailu[3] panelli regressiya tahlilidan foydalanib, rivojlanayotgan iqtisodiy muhitda tijorat banklarining depozit jalb qilish qobiliyatiga makroiqtisodiy omillar ta'sirini o'rganadi. Natijalarga ko'ra, inflyatsiya va pul taklifi (M2/GDP nisbati) depozitlarni pasaytiradi, investitsion-depozit nisbati ham salbiy bog'lanadi. Aksincha, aholi boshiga to'g'ri keladigan yalpi ichki mahsulot (GDP per capita) ijobiy, ammo ozroq sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu ish iqtisodiy barqarorlik va makro siyosatni depozit siyosatini rejalashtirishda muhim umumiy zamin sifatida taqdim etadi.

N.Banke va Y.Bayiley[4] Efiopiyada olib borilgan tadqiqotida ichki va tashqi omillar depozit o'sishiga salbiy yoki ijobiy ta'sir ko'rsatish jihatidan tahlil qilinadi. Kredit/depozit nisbati, kapital yetarliligi, iqtisodiy o'sish, inflyatsiya, aholining ko'payishi va siyosiy barqarorlik kabi omillar depozit mobilizatsiyasiga sezilarli salbiy ta'sir ko'rsatgan. Aksincha, bankning rentabelligi muhim ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu ish bank siyosatini ichki va tashqi muhit integratsiyasidan ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

W.Deng[5]ning izlanishi iqtisodiy siyosatdagi noaniqlik vaqtida tijorat banklarining depozit muddatlarini qisqartirishga majbur bo'lishini ochib beradi. Bunday noaniqlik banklarni likvidlikni ko'paytirish yo'llarini izlashga olib keladi — masalan, ko'p muddatli depozitlarni qisqa muddatli variantlarga aylantirish orqali. Ushbu analiz banklar uchun strategik reaksiya mexanizmlarini ko'rsatadi.

L.Vinh va hamkasblari[6] maqolasida Vyetnam banklar tizimidagi tadqiqotda bank rentabelligi, kredit sifatining yuqoriligi, aksiya bozorida ro'yxatdan o'tganlik va davlat nazoratidagi egalik depozit hajmini ijobiy rag'batlantiradi. Aksincha, bank likvidligi pastligi, o'rtacha foiz stavkasi va global moliyaviy inqirozlar depozitlar darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bu ularning depozit siyosatini shakllantirishda ishonch va investor munosabati muhimligini yoritadi.

M.Buxadurova[7]ning rus tilidagi maqolasida tijorat bankining depozit siyosati shakllanishida makroiqtisodiy muhitning, siyosiy va iqtisodiy tashqi omillarning ahamiyati ta'kidlanadi. Muallifning tahlili shuni ko'rsatadiki, banklar depozit siyosatini shakllantirayotganda faqat ichki omillarga emas, balki iqtisodiy muhit va makro tendensiyalarga ham e'tibor bermoqda. Bu yondashuv bank siyosatini atrof-muhit bilan bog'lash zarurligini anglatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Depozit siyosati — bank tomonidan mijozlardan mablag'larni jalb qilish, ularni boshqarish va saqlashga doir strategik qarorlar majmuasidir. U moliyaviy barqarorlikka, raqobatbardoshlikka va mijozlar ishonchiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Depozit siyosatiga ta'sir qiluvchi omillar quyidagilardan iborat (1-jadval).

1-jadval. Makroiqtisodiy omillar:

Omil	Ta'sir mazmuni	Natijaviy ta'siri
Inflyatsiya	Aholi real daromadlari kamayadi	Depozit hajmi pasayadi
Foiz stavkalari	Omonat daromadligi ortadi yoki tushadi	Foiz siyosati qayta ko'rib chiqiladi
Valyuta kursi	Valyuta depozitlari nisbatan afzal ko'riladi	Mahsulot xilma-xilligi oshiriladi

Moliyaviy xizmatlar bozorida banklar o'rtasidagi raqobat doimiy ravishda kuchayib bormoqda. Bu holat, eng avvalo, mijozlar uchun taklif qilinayotgan foiz stavkalari va xizmat ko'rsatish sifatida o'z aksini topadi. Har bir bank bozordagi o'z ulushini saqlab qolish yoki kengaytirish maqsadida o'zining mahsulot va xizmatlarini raqobatchilariga nisbatan jozibadorroq qilishga intiladi. Raqobat sharoitida banklar mijozlar e'tiborini tortish uchun turli strategiyalarni ishlab chiqadilar. Jumladan, yangi turdagi depozit mahsulotlari, imtiyozli foiz stavkalari, sodiqlik dasturlari va boshqa qulay shartlar orqali omonatchilar sonini ko'paytirishga harakat qilinadi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar asosida yaratilgan raqamli xizmatlar — mobil ilovalar, onlayn banking tizimlari, masofaviy mijozlarga xizmat ko'rsatish xizmatlari orqali banklar xizmat ko'rsatish darajasini oshirib, mijozlar ehtiyojiga mos yechimlar taklif etishga harakat qilmoqdalar. Bularning barchasi depozit siyosatining jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Bank xizmatlaridan foydalanayotgan mijozlar, odatda, o'z mablag'larini ishonchli va barqaror moliya muassasalarida saqlashni afzal ko'radilar. Bu ishonchning shakllanishida bir nechta omillar muhim rol o'ynaydi.

Eng avvalo, bank faoliyatining shaffofligi, moliyaviy ko'rsatkichlarning ochiqqligi, bankning obro'-e'tibori va u haqidagi ijtimoiy fikrlar mijozlarning qaroriga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bundan tashqari, moliyaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan mijozlar bank tanlashda yanada ehtiyotkor bo'ladilar. Ular bankning aktiv va passivlari, kredit portfeli sifati, depozitlar bo'yicha taqdim etilayotgan kafolatlar kabi omillarni chuqur tahlil qilib, qaror qabul qiladilar. Shuning uchun, banklar mijozlar ishonchini qozonish va uni mustahkamlab borish uchun o'z faoliyatida doimiy ravishda halollik, shaffoflik va barqarorlik tamoyillariga amal qilishlari zarur.

Banklar faoliyati qat'iy tartibga solinadigan soha bo'lib, u davlat va markaziy bank tomonidan belgilangan qoidalar asosida amalga oshiriladi. Majburiy zaxira normasi, banklar o'rtasida depozitlarni sug'urtalash tizimi, shuningdek, banklar to'g'risidagi qonunchilik depozit siyosatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu me'yorlar mijozlar mablag'larining xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi va banklar o'rtasidagi raqobatni tartibga soladi.

Bundan tashqari, Markaziy bank tomonidan belgilangan asosiy foiz stavkasi va boshqa pul-kredit siyosati vositalari tijorat banklarining harakat doirasini belgilaydi. Foiz stavkasining pasayishi yoki ko'tarilishi depozitlar bo'yicha taklif qilinadigan shartlarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, regulativ muhitdagi o'zgarishlar banklar strategiyasini qayta ko'rib chiqishga va yangi yo'nalishlar ishlab chiqishga majbur etadi.

Bankning ichki ko'rsatkichlari – ya'ni moliyaviy barqarorligi, aktivlar sifati, risklarni boshqarish darajasi, xizmat ko'rsatish madaniyati va mijozlarga munosabat – uning bozordagi o'rnini belgilovchi asosiy omillardandir. Moliyaviy jihatdan sog'lom, samarali boshqaruv tizimiga ega bo'lgan banklar ko'proq mijoz ishonchini qozonadi va ularga omonat qo'yish istagi kuchliroq bo'ladi.

Shuningdek, so'nggi yillarda raqamli texnologiyalar banklar faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. Internet va mobil banking xizmatlari, elektron to'lovlar, sun'iy intellekt asosida ishlaydigan xizmatlar orqali banklar xizmat ko'rsatish sifati oshirish va mijozlarga qulaylik yaratish borasida katta yutuqlarga erishmoqda. Bu esa bank xizmatlarining ommalashuviga, mijozlar sonining ortishiga va natijada depozit bazasining kengayishiga olib keladi.

Yuqorida ta'kidlanganidek, banklarning depozit siyosatiga bir vaqtning o'zida bozor raqobati, mijozlar ishonchi, regulativ talablar va ichki omillar kompleks ta'sir ko'rsatadi. Har bir omil alohida ahamiyatga ega bo'lsa-da, ular bir-biri bilan uzviy bog'liq va bankning umumiy strategiyasini shakllantiradi. Zamonaviy banklar ushbu omillarni chuqur tahlil qilgan holda, raqobatbardosh, ishonchli va innovatsion depozit siyosatini yuritish orqali moliyaviy barqarorlikka erishishlari mumkin.

Bozor raqobati banklar o'rtasidagi raqobat foiz stavkalari va xizmat ko'rsatish sifati ta'sir ko'rsatadi.

Yangi mahsulotlar va xizmatlar orqali mijozlarni jalb qilish strategiyalari kuchayadi.

Mijozlar ishonchi:

Bank faoliyatining shaffofligi va obro'si mijozlarning qarorlariga bevosita ta'sir qiladi.

Moliyaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan mijozlar barqaror banklarga ustuvorlik beradi.

Regulativ muhit:

Majburiy zaxira normasi, sug'urtalash tizimi va qonunchilik depozit siyosatini belgilaydi.

Markaziy bank siyosati banklar harakat doirasini belgilaydi.

Ichki bank omillari:

Bankning moliyaviy holati, aktivlar sifati, xizmat ko'rsatish darajasi depozitlar hajmiga ta'sir qiladi.

Raqamli texnologiyalar orqali xizmatlarning ommaviyligi oshadi (2-jadval).

2-jadval. Depozitlar bo'yicha statistik ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	2024-yil (III chorak)	2025-yil (1-iyul holati)
Umumiy depozit hajmi	308.6 trln so'm	355.6 trln so'm
Davlat banklari ulushi	51.3 %	52 %
Xususiy banklar ulushi	48.7 %	48 %
Toshkent shahrining ulushi	238.1 trln (77.1 %)	251.3 trln
Yetakchi banklar (NBU)	44.55 trln (13 %)	+ Kapitalbank – 38.18 trln
Jismoniy shaxslar depoziti	129.2 trln (39.6 %)	Korporativ: 196.8 trln (60.4 %)
Yillik o'sish sur'ati	27.7 %	O'sish davom etmoqda

Yuqoridagi 2-jadvaldan shuni tushunish mumkinki, depozitlarning barqaror o'sishi aholi ishonchi va barqaror iqtisodiy muhitdan dalolat beradi.

Mintaqaviy nomutanosibliklar mavjud bo'lib, markazlashtirilgan jamg'arma oqimi kuzatilmoqda.

Korporativ sektorning ustunligi — yirik depozit bazasining asosiy qismini tashkil qiladi.

Ekzogen omillar — bank nazoratidan tashqarida bo'lgan tashqi ta'sirlar hisoblanadi. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Inflyatsiya, valyuta kursi, foiz stavkalari (makroiqtisodiy);

Regulyator siyosati (monetar siyosat);

Aholining moliyaviy savodxonligi va psixologik tayyorgarligi;

Yangi texnologiyalar joriy etilishi va xizmatlarning raqamlashtirilishi.

Ushbu omillarni chuqur tahlil qilgan holda, banklar depozit siyosatini bozor muhitiga moslashtirishlari lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tijorat banklarining depozit siyosati ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda va iqtisodiyotda aktiv resurslarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu siyosatni belgilashda banklar bir vaqtning o'zida iqtisodiy, institutsional va psixologik omillarni inobatga olishlari zarur. Jumladan, inflyatsiya darajasining o'zgarishi, markaziy bankning asosiy stavkasi, bozor foiz stavkalari, aholi daromadlari va jamg'arish motivatsiyasi depozit hajmi va muddatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, banklarning ichki boshqaruvi, xizmatlar sifati, mijozlarga taklif etilayotgan qulayliklar va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish darajasi ham depozit siyosatining muvaffaqiyatini belgilaydi. Demakki, depozit siyosati — bu faqatgina foiz stavkasini belgilash emas, balki mijozlarning ishonchini qozonish, ularning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish va raqobatbardosh takliflarni yaratish tizimidir.

Yuqorida keltirilgan xulosalardan kelib chiqib, tijorat banklarining depozit siyosatini yanada takomillashtirish va aholi jamg'armalarini faol jalb etish bo'yicha quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: Depozit foiz stavkalarini shakllantirishda bozordagi real inflyatsiya ko'rsatkichlarini inobatga olish lozim. Bu mijozlarning real daromadini himoya qiladi va depozitlarga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Bu borada, mijozlar segmentatsiyasiga asoslangan depozit mahsulotlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi. Ya'ni, yoshlar, pensiya yoshidagi fuqarolar, tadbirkorlar va boshqa guruhlar uchun alohida shartlar taklif etilishi lozim.

Raqamli bank xizmatlarini kengaytirish orqali masofaviy depozitlarni jalb qilish imkoniyatlarini kuchaytirish zarur. Bu yondashuv xarajatlarni kamaytirish va mijozlar sonini oshirishga xizmat qiladi. Aholi o'rtasida moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha targ'ibot ishlarini kuchaytirish banklar uchun uzoq muddatli foydali natijalar beradi. Bilimli mijozlar depozitlar to'g'risida ongli qarorlar qabul qiladi. Depozit siyosatini shakllantirishda mijozlarning fikri va ehtiyojlarini o'rganishga asoslangan tahliliy tadqiqotlarni olib borish taklif etiladi. Bu orqali bozor talabiga mos keluvchi yangi mahsulotlar ishlab chiqish mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi Birinchi qismini tasdiqlash to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 1995 yil 21 dekabr, № 163-I.
2. "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 2019 yil 5 noyabr, № ZRU–580.
3. Tatek Hailu (2024): Macroeconomic Factors Influencing Deposit Mobilization of Commercial Banks. https://www.researchgate.net/publication/384442673_Macroeconomic_Factors_Influencing_Deposit_Mobilization_of_Commercial_Banks
4. NK Banke va Yitbarek Takele Bayiley (2022–2023): Determinants of Deposit Mobilization in Ethiopia. <https://fbj.springeropen.com/articles/10.1186/s43093-022-00144-6>
5. W Deng (2023): Economic Policy Uncertainty, Bank Deposits, and Liability Management. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1566014123000298>
6. Le Hoang Vinh va boshq. (2023): Factors Affecting Customer Deposit Levels in Vietnamese Banks. <https://jiem.ftu.edu.vn/index.php/jiem/article/view/299>
7. МН Бухадурова (yoki eng yaqin tipdagi) (2023): Депозитная политика коммерческого банка: внешние факторы. <https://core.ac.uk/download/pdf/197429075.pdf>
8. "Banklardagi omonatlarni himoya qilish kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 2025 yil 18 fevral, № ZRU–1031. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari:
9. Shermuxammedov B.U. "Tijorat banklarining depozit siyosati va uni iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirish yo'llari". "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 2, mart-aprel, 2021 yil. -1-12 b.
10. Ibodullaev Sh. "Aholi omonatlarini tijorat banklariga jalb qilishning dolzarb muammolari" // Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil ilmiy elektron jurnali. № 3, mart 2024, 278–282-betlar.
11. Abdullaeva Sh.Z., Azizov U.U. Bank ishi. — T.: "Iqtisod-moliya" nashriyoti, 2019. — 1150 b.
12. Каджаева М. Р. Банковские операции / М.Р. Каджаева //— М.: ИЦ «Академия», - 2018. - 464 с.;
13. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Джон Мейнард Кейнс; пер. с англ. — М.: ЗАО «Бизнеском», 2013. — 408 с.
14. Лаврушин О. И. Развитие банковского сектора и его инфраструктуры в экономике России: монография; под редакцией О. И. Лаврушина. — М.: КноРус, 2017. — 176 с.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
